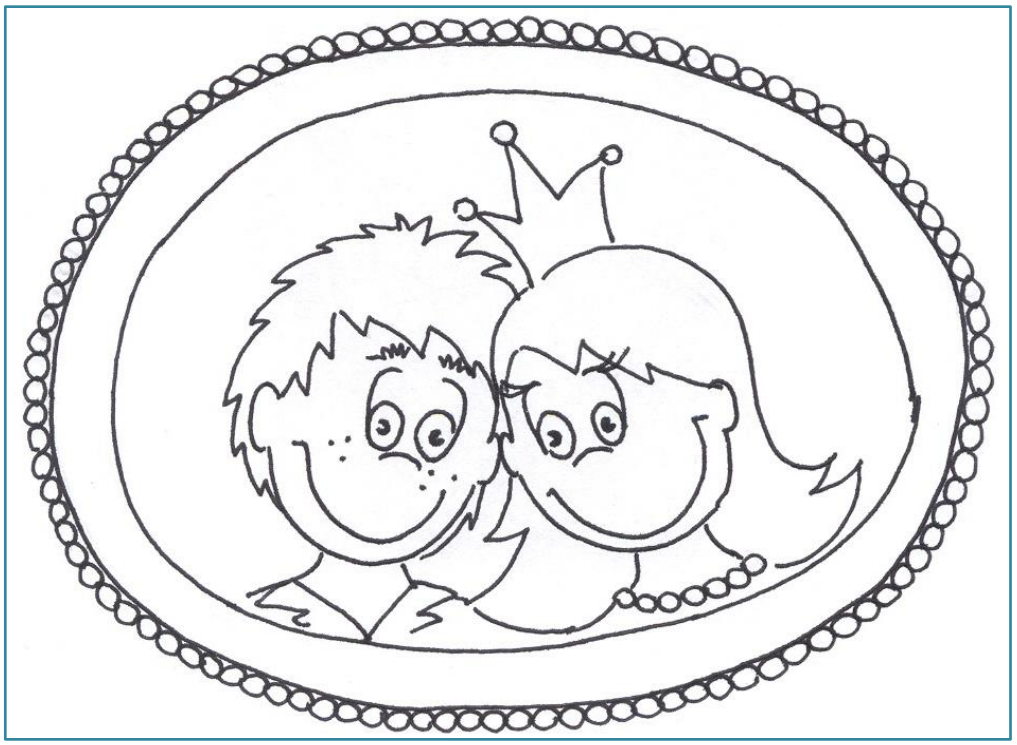
METODICKÁ PODPORA

PRACHÁČ

ANOTACE

Blok vychází ze stejnojmenného textu a ten sleduje z několika základních úrovní. Zaměřuje se především na **pohádku jako literární útvar**, zejména z pohledu jejích charakteristik, symboliky (např. čísla v pohádkách) a významných autorů. Pozornost je rovněž soustředěna na **tvoření slov**.

Další součástí tohoto bloku je i **práce s mapou**, žáci tedy mohou navštívit nejvýznamnější království v současné Evropě, dozvědět se o nich zajímavé informace či nahlédnout do světa společenské etikety.

Prostor je věnován také **debatě** o tom, zda peníze ovlivňují naše chování. Důležitou pozici zaujímá také **osobnostně sociální výchova**, jejímž prostřednictvím přivedeme žáky k uvažování nad hodnotou peněž z různých hledisek: od rodinného rozpočtu přes školu až po volný čas. Osobnostně sociální výchova je v rámci určitých aktivit doplněna i o **pantomimu** a **výtvarnou výchovu**.

V dalších částech tohoto bloku se žáci seznámí s pojmem **anketa** a následně i sami anketu na téma Peníze pro své spolužáky sestaví, dále proniknou do **historie platebních prostředků**, kde vstřebají informace o numismatice a různých druzích platidel na českém území.

Závěr tohoto bloku je věnován **hrám**, které jsou zaměřeny na bystření smyslového ústrojí, zejména sluchu a hmatu. V **pracovních činnostech** se žáci pokusí vyrobit peníze podle vlastní fantazie. Tyto vyrobené prostředky mohou využít ve finální části bloku, kterou představuje **třídní projekt** – založení **fiktivní firmy**, jenž může posloužit nejen k posílení kooperačních aktivit ve třídě, ale také ke shrnutí načerpaných informací z této oblasti.

	názvy bloků	metody a formy práce
I.	**Pohádka jako literární útvar**	referát prameny
II.	**Magická čísla v pohádkách**	skupinová práce
III.	**Tvoření slov**	
IV.	**Království**	diskuze, kooperativní blok, práce s mapou, prezentace
V.	**Jaký je takový „pracháč“?**	OSV myšlenková mapa
VI.	**Ovlivňují peníze naše chování?**	debata
VII.	**Kolotoč peněz**	brainstorming kolotoč
VIII.	**Životní hodnoty**	dražba dotazník
IX.	**Anketa**	anketa
X.	**Historie platebních prostředků**	diskuze
XI.	**Hry s penězi**	didaktická hra
XII.	**Naše měna**	diskuze
XIII.	**Třídní projekt - Firma**	kooperativní blok

I. Pohádka jako literární útvar	
klíčové pojmy	pohádka, rčení, slova cizího původu - cylindr
odkaz v textu - komentář	A1, A5-7
pracovní list, příloha	č.1-2 - text pro žáky č.3 - Rčení, č.4, č.5 - Slova cizího původu příloha 1 – text pro učitele
metody a formy práce	referát

pohádka jako literární útvar

- epický žánr (zobrazuje děj)
- původně se jedná o žánr lidového písemnictví
- hlavní úlohu zde hraje fantazie, pohádky jsou časově a místně neurčené
- znaky: neobyčejné světy, nadpřirozené bytosti, fantastické děje
- pohádky končívají vítězstvím pravdy, dobra a spravedlnosti nad lží, zlem a bezprávím
- nejznámější autoři pohádek: B. Němcová, K. J. Erben, Karel a Josef Čapkové, Josef Lada

* Pohádky jsou prakticky neodmyslitelnou součástí rodinného života všude na světě. V dřívějších dobách starší lidé považovali za povinnost vyprávět je mladým. Kdysi žili potulní pohádkáři nebo potulní zpěváci, kteří chodili od místa k místu a zpívali nebo vyprávěli lidem příběhy. Do tištěné podoby se pohádka dostává v Evropě v průběhu 16. a 17. stol. V 19. století začali pohádky zapisovat sběratelé, kteří poznali jejich kulturní hodnotu a dosah. Mezi nejznámější patřili bratři Grimmové, kteří usilovali o záznam lidové pohádky v její původní podobě. Prosluli v německé i světové literatuře svou sbírkou lidových pohádek a písní, pověstí a legend – např. O rybáři a jeho ženě, Obušku, z pytle ven!, Jeníček a Mařenka, Popelka, Sněhurka.

metoda REFERÁT

- žáci mají za úkol vytvořit referáty o českých autorech pohádek
- okruhy - dílo, zajímavost ze života autora, ilustrátoři jejich knih, edice knih vydávajících se v současnosti, ukázky z knih aj.

význam rčení

- jsou obrazná ustálená spojení slov, kdy původní význam nevnímáme doslova

- brblat si pod vousy – říkat si něco sám pro sebe – nadávat či se vysmívat
- „Nezáleží na tom, kolik má kdo kuřat, ale na tom, co si kdo o sobě myslí“- nezáleží na tom, kdo jak vypadá, ale co má uvnitř

pracovní list č.3 – Rčení

- rozděl rčení dle významu

bohatství	nouze
žije si na vysoké noze má se jako prase v žitě horních deset tisíc pečení holubi mu lítají přímo do „huby“ 	má hluboko do kapsy má jednu kapsu prázdnou a druhou vysypanou tře bídu s nouzí je chudý jako kostelní myš

slova cizího původu - metoda PRAMENY

- pravopis slov přejatých - psaní i / y po písmenu c, význam slov přejatých

cylindr, -u, m. (l<ř), význam:

- válec, předmět válcovitého tvaru (plechový cylindr)
- skleněný chránič světla petrolejové nebo plynové lampy
- *lesklý, tvrdý pánský klobouk válcovitého tvaru, v 19. stol. užívaný jakou součást fraku*

psaní i – y po písmenu c

- písmeno *c* je v češtině chápáno jako „měkké“
- po *c* se v domácích slovech píše měkké *i*, např.: *cit, církev*
- u cizích slov pravidlo o tom, že se po *c* píše měkké *i*, neplatí
- pro psaní *i/y* v těchto slovech neexistuje žádné pravidlo, musíme si pamatovat jednotlivé příklady: *citron, cirkus, krucifix, nacista* x *cyklon, cynik, cyklista, cypřiš*

pracovní list č.4 - Slova cizího původu

V básničce Jiřího Žáčka vyznač slova cizího původu. Rozumíš jejich významům? Pracuj se slovníkem cizích slov.

Džínový song aneb chvála češtiny

Čteme bestsellery.
Prožíváme story.
Holdujeme drinkům.
Užíváme sprej.
Posloucháme hity.
Že jste K.O.? Sorry –
Ale my jsme O.K.
Čili je nám hej.

bestseller – výrobek, který se dobře prodává (zde míněno knihy jdoucí nejlépe na odbyt)
story – příběh
drink – silný alkoholický nápoj
spray (i sprej) – rozprašovač, roztok k rozprašování (např. vlasů lakem)
K.O. (knokaut) – (v boxu) sražení soupeře k zemi na více než 10 vteřin, úder způsobující neschopnost,; přenesený význam „jsem K.O.“ – jsem vyčerpaný
sorry – pardon, promiň
O.K. (ang. zkratka okay) – vše v pořádku, velmi dobře („fajn, prima“)

poznámky

pracovní list č.5 - Slova cizího původu

Vylušti slova zapsaná pomocí čísel, pod kterými můžeš nalézt jednotlivá písmena abecedy.
Slovo najdi ve slovníku cizích slov.

např.

1 18 20 1 12 22
A U P A I R

- dívka, řidč. chlapec, kteří v domácnosti v cizině vypomáhají s domácími pracemi, pečují o děti apod., zprav. aby se naučili cizímu jazyku a seznámili se s cizím prostředím

12 17 26 7 22 29 12 7 30
9 22 1 16 19 26 17 19 24 26
16 7 5 12 1 15 12 33 1 3 7
26 7 15 7 24 10 19 20 20 12 17 9
12 17 8 12 17 12 26 12 29
2 22 1 12 17 24 26 19 22 16 12 17 9

INTERVIEW - rozhovor s významnou osobou, jehož obsah má být uveřejněn
GRAMOTNOST – vzdělanost, poučenost, dovednost v nějakém oboru
MEDIALIZACE – zveřejnění něčeho ve větší míře ve veřejných sdělovacích prostředcích
TELESHOPPING – televizní služba zprostředkovávající nabídku a prodej zboží
INFINITIV – neurčitý tvar slovesný
BRAINSTORMING – jedna z metod rozvíjejících a podněcujících tvořivé myšlení založená na skupinové diskusi, v níž se v první fázi předkládají různé nápady, možná řešení apod., avšak bez diskuse, ta je předmětem fáze druhé

poznámky

II. Magická čísla – symbolika v pohádkách	
klíčové pojmy	číslovky – druhy číslovek, dějový sled
odkaz v textu - komentář	A8
pracovní list, příloha	č.6 - Číslovky, příloha 2 - Dějový sled
metody a formy práce	skupinová práce

- s žáky si povídáme o pohádkách a jejích symbolech, zopakujeme základní znaky (charakteristiky) pohádky, např. vítězství dobra nad zlem, kladní a záporní hrdinové, nadpřirozené bytosti
- v rozhovoru se žáky přecházíme k tématu čísla v pohádkách, diskutujeme o tom, jaká čísla se nejčastěji v pohádkách vyskytují, jakou mohou mít symboliku, zda existuje nějaké číslo, které se váže k nějaké pověře (číslo 13), k diskusi na toto téma můžeme žáky podnítit i zmínkou o osobách, zvířatech či věcech, které se mohou k pověrám vázat (např. kominík, pavouk, čtyřlístek, talisman….)

aktivita

- skupinová práce, práce ve dvojicích
- text pohádky rozstříhán na odstavce, které jsou rozdány v různém pořadí v balíčku žákům
- úkolem žáků je:
  - sestavit co nejpřesněji obsah pohádky po jednotlivých odstavcích
  - vymyslet pro pohádku vhodný název
  - na závěr porovnání a kontrola s původním textem

příloha 2 - Dějový sled

Proč lidé mají rádi Měsíc

V jedné vesnici žila stařenka a ta měla čtyři vzrostlé syny. Ale nebyli to obyčejní synové. Ten první byl Slunce, druhý Měsíc, třetí Déšť a čtvrtý Vítr. Jednoho dne byli pozváni k bohatému statkáři na hostinu.

Než se vydali na cestu, rozloučili se s matkou. „Dobře se bavte, synové, „ řekla stařenka, „a přineste mi z hostiny nějaké cukroví.“

Čtyři synové na hostině jedli a pili a vrátili se domů. Teprve tady si vzpomněli na to, oč je jejich stará matka prosila.

Slunce řeklo: „Matko, na hostině žádné cukroví nebylo.“
Déšť pravil: „Ne, cukroví tam bylo, ale bylo ho tuze málo.“
Vítr pravil: „Nebylo ho málo, ale já jsem dočista zapomněl, že jsi na ně měla chuť.“
Jenom Měsíc se mlčky usmál a rozbalil široký banánový list, do něhož zabalil pro svou matku cukroví. Řekl: „Najedl jsem se dost jiných věcí a cukroví jsem ti, matko, přinesl.“

Stařenka byla velmi potěšena, že má takového hodného syna, objala ho a dala mu své požehnání.

Proto od těch dob se lidé Slunci za horkých dnů vyhýbají, v době dešťů proklínají Déšť, a když se zdvihne bouřka, mají hrozně neradi Vítr.

Symbolika čísel

1 - symbol celku, jednoty, ale také prvotního místa v řadě
- v pohádkách často jeden hrdina, jeden poklad

2 - dva protipóly, protiklady, boj dobra a zla, setkání hrdiny a padoucha

3 - hrdinové pohádek často plní tři úkoly, mohou mít tři přání (původ v křesťanství – Svatá trojice)

7 - sedmimílové boty, sedm let služby - jde o cyklus, který hrdinu posune někam dál - přeskočí hory či získá za službu něco pro něj velmi důležitého

9 - uzavírá cyklus – devítihlavá saň, devět bran do města, za devatero horami a devatero řekami…

12 - dvanáct měsíců, dvanáct znamení zvěrokruhu – cyklus přírody

13 - proč symbolizuje neštěstí? možný výklad – porušení cyklu přírody, překročení jisté hranice
- žádná komnata nezpůsobila více potíží pohádkovým hrdinům než ta třináctá, hrdinové se musí utkat se zlem a jednou pro vždy ho zničit, aby získali to, oč svým porušením zákazu přišli

aktivita

- vymýšlíme pohádky, které mají v názvu číslo
  např. **Tři** oříšky pro Popelku, **Sedmero** krkavců, Sněhurka a **sedm** trpaslíků

číslovky

- číslovkové výrazy - na složenkách a podobných formulářích se z praktických důvodů píše celý číselný údaj dohromady, např.: *tisícdvěstěpadesátosm*
- v běžných textech píšeme jednotlivé číslovky zvlášť, tedy např.: *dvacet tři tisíc pět set osmdesát dva*
- v textu se píší jednoduchá čísla slovem, např.: všichni *tři* se vrátili, zbylo mi *sedm* jablek

- číslovky obecně nesou nějaký číselný význam, mohou označovat množství, pořadí, násobky apod.
- podle toho, jaký význam mají (co přesně označují), můžeme dělit číslovky na čtyři základní skupiny

číslovky základní
- vyjadřují počet či množství nějakého prvku, ve většině případů jsou spojeny se jmény (pět lidí, třináct koček, dvacet letadel), mohou však stát také samostatně (šli jsme tři, bylo nás tam pět apod.)
- číslovky základní odpovídají na otázku kolik?
  např.: Na cestě ležely tři zlaťáky. - Kolik zlaťáků leželo na cestě?
  Kup deset housek a máslo. - Kolik housek má dotyčný koupit?

číslovky řadové
- označují pořadí, v textu je často poznáme podle toho, že pokud jsou vyjádřeny číslicí, píšeme za nimi tečku (např. 11. patro, Karel IV., 100. výročí)
- odpovídají na otázku kolikátý?
  např.: Jirka doběhl v závodě jako druhý. - Jako kolikátý Jirka doběhl?
  Desátá přednáška byla již unavující. - Kolikátá přednáška byla už unavující?

číslovky druhové
- vyjadřují počet, množství druhů nějakého jevu označeného podstatným jménem
  např.: čtvero ročních období (čtyři druhy ročního období), trojí sýr (tři druhy sýra)
- pokud jsou spojeny druhové číslovky s hromadným, pomnožným či abstraktním podstatným jménem, označují pouhý počet místo základních číslovek, například: patery dveře (pět kusů dveří), dvoje šaty (2 kusy šatů)
- druhové číslovky odpovídají na otázku kolikero? či kolikerý?
  např.: Máme doma troje kukačkové hodiny. - Kolikery hodiny doma máme?
  V obchodě nabízejí dvojí sýr. - Kolikerý sýr nabízejí?

číslovky násobné
- vyjadřují, kolikrát se nějaká věc (nějaký prvek) vyskytuje, kolikrát se něco znásobilo
- matematicky je můžeme často vyjádřit pomocí znaménka krát (například třikrát - 3x, stokrát - 100x), toto pravidlo však neplatí pro tvary jako trojnásobný, dvacetinásobný apod.
- násobné číslovky odpovídají na otázky kolikanásobný? či kolikrát?
  např.: Je trojnásobný vítěz v běhu. - Kolikanásobný vítěz je?
  Říkala jsem to už desetkrát! - Kolikrát jsem to říkala?

- vedle těchto čtyř druhů číslovek máme v češtině ještě dvě velké skupiny, do kterých můžeme všechny číslovky rozdělit:
  - **číslovky určité a neurčité**
- v obou dvou typech jsou zahrnuty výše vyjmenované čtyři druhy číslovek, k číslovkám určitým můžeme řadit některé číslovky základní, řadové, druhové i násobné, stejně je tomu také u číslovek neurčitých

číslovky určité
- vyjadřují určitý, přesný, konkrétní počet, pořadí, násobek atd.
- poznáme je také podle toho, že je lze vyjádřit čísly, např.: osm – 8, padesátkrát - 50x, šestý - 6.

číslovky neurčité
- nevyjadřují přesný počet, pořadí, násobek apod.
- tyto číslovky se nedají vyjádřit čísly, např.: mnoho, několikátý, málo, mnohonásobný, tolik
- neurčitých číslovek je podstatně méně než číslovek určitých

pracovní list č.6 - Číslovky

1. Napiš správné tvary číslovek.

Znáš pohádku o **třech** zlatých vlasech děda Vševěda? Také se mi líbila pohádka o **třech** přadlenách. Umíš číst pohádku o **sedmero** krkavcích? Co můžeš čekat od **tří** ospalých princezen. Drak je nejméně se **dvěma** hlavami. Zajímala se o **jednoho** mladého prince. Slyšel o **jedné** spanilé princezně. Známá je taky pohádka o **dvanácti** měsíčkách. Po **třech** splněných úkolech dostal princeznu. V pohádkách je také drak se **sedmi, devíti, dvanácti** hlavami. Legrační je pohádka o **třech** prasátkách.

2. Urči, zda je číslovka určitá / neurčitá, zeptej se správnou otázkou.

tři	- **U**/N	dvakrát	- **U**/N
pátý	- **U**/N	sto	- **U**/N
druhá	- **U**/N	dvojí	- **U**/N
moc	- U/**N**	dvaadvacátý	- **U**/N
stá	- **U**/N	padesát	- **U**/N
několik	- U/**N**	trojnásobný	- **U**/N

3. Napiš číslovky slovem. Existují-li dvě možnosti, napiš obě.
př.: 21 dvacet jedna, jedenadvacet; 162 – sto šedesát dva, sto dvaašedesát, 950 – devět set padesát

25	dvacet pět, pětadvacet
99	devadesát devět, devětadevadesát
356	tři sta padesát šest, tři sta pětašedesát
680	šest set osmdesát

4. Pořádně si prohlédni skloňování číslovek dvě, tři, čtyři.
Vyskloňuj tato slovní spojení: dvě dívky, tři chlapci, čtyři kůzlata.

1.p.	dvě dívky,	tři chlapci	čtyři kůzlata
2.p.	dvou dívek	třech chlapců	čtyřech kůzlat
3.p.	dvěma dívkám,	třem chlapcům	čtyřem kůzlatům
4.p.	dvě dívky	tři chlapci	čtyři kůzlata
5.p.	dvě dívky	tři chlapci	čtyři kůzlata
6.p.	dvou dívkách	třech chlapcích	čtyřech kůzlatech
7.p.	dvěma dívkami	třemi chlapci	čtyřmi kůzlaty

III. Tvoření slov	
klíčové pojmy	slova příbuzná, předpona, kořen, přípona
odkaz v textu - komentář	A2
pracovní list, příloha	č.7 - Tvoření slov
metody a formy práce	

tvoření slov

- odvozování příponami a předponami - slova příbuzná – společný kořen (část slova, které nelze dále rozdělit)
- skládání slov – vodovod, sebekritika
- zkracování – zkratková slova z úsporných důvodů – Čedok
- spojování slov v sousloví – ustálené spojení slov – písemná práce – písemka, škodná zvěř – škodná
- přejímání z cizích jazyků - mnoho slov bylo převzato z latiny a řečtiny, z italštiny byla přejata slova v hudebním názvosloví, z francouzštiny v uměleckých oborech atd.
- změna slovního významu - hlava - lidská část těla x hlava státu, vrátil se pod střechu – vrátil se do domu

---

- slova příbuzná jsou slova *se společným kořenem*, tím si jsou *významově blízká*
- pozor - kořen některých slov zní stejně, ale tato slova nejsou příbuzná, např.: **hod**it, **hod**inka
- prachovka, rozprašovač, prašný, prachové peří x prachy, pracháč
př. pro upevnění učiva přepíšeme tabulku žákům na tabuli

	předpona	kořen	příponová část
zahrádka	za	hrád	ka
podkova	pod	kov	a
výlet	vý	let	---
knihovna	---	knih	ovna
předškolák	před	škol	ák

pracovní list č.7 – Tvoření slov

1. Podle vzoru proveď rozbor stavby slova, použij slova ze zásobníku.
   pod**šív**ka, **zed**ník, ne**škod**ný, **cukr**árna, od**let**

2. Utvoř slova, která mají společný kořen – **prach** -. Slova vepiš do tabulky, kořen barevně vyznač.
   prach - : prašný, rozprašovač, prachovka, prachový, prášit

3. Najdi kořen slova a připoj k němu co nejvíce přípon.
   např. **škol/ a** - škol**ní**, škol**ský**, škol**ácký**, škol**ník**, škol**nice**, škol**ák**, škol**ačka**, škol**ička**, škol**ení,** škol**it**
   hvězda - hvězdný, hvězdářský, hvězdička
   ryba - rybí, rybička, rybník, rybaření, rybářský
   kniha - knižní, knihařský, knihovna, knihovník, knihovnice

4. Zahraj si na vynálezce a pokus se vytvořit nové tvary slov.
   např. **chod**it - **noh**it , **chod**idlo - **noh**idlo
   běhat - nohat, běžec - nožec, tleskat - prstat, tleskání - prstání

5. Sestav slovo z kořenů daných slov. Popřemýšlej o dalších slovech, která se dají tímto způsobem utvořit.
   medový + **věd**ec = medvěd

6. Vytvoř větu ze slov se stejným slovním základem (kořenem).
   Strašný strašák a strašlivá strašitelka strašně strašili strašítky v strašírně.
   např. Učený učitel učil učeně učně z učebnice. Letící letec přiletěl letadlem na letiště.

IV. Království	
klíčové pojmy	království, královský protokol, ceremonie - ceremoniář, etiketa, netiketa, tradice osobnost - PhDr. Jiří Stanislav Guth-Jarkovský
odkaz v textu - komentář	A3-4
pracovní list, příloha	č.8 - Evropská království, příloha 3 – Společenská výchova, příloha 4 – Netiketa, příloha 5 – Názvy království
metody a formy práce	diskuze, kooperativní blok, práce s mapou, prezentace

metoda DISKUZE

- co si představujeme pod spojením slov „královský život“
- otázka možnosti svobodného rozhodování, dodržování tradic, úcta k rodině, národu

obřad, ceremonie či ceremoniál

- je veřejná slavnost, společenská událost založená na tradiční soustavě společenských zvyklostí či procesních formalit – např. svatba, křest, mše, imatrikulace, promoce nebo pohřeb
- jsou součástí církevní liturgie, jedná zejména o systematické symbolické vyjadřování úcty k Bohu
- ceremoniální průběh mívá zpravidla i soudní proces, maturita, zahájení olympijských her, předávání školních vysvědčení, státní zkoušky, slavnostní vyhlášení sportovních výsledků atd.
- člověk provádějící ceremonie a ceremoniály se nazývá ceremoniář, česky obřadník

Žáci mají za úkol zjistit, co znamená - královský protokol, co obnáší a jaký má význam.

etiketa

- je vysoce konvenční záležitost a je tedy v každé společnosti a v každém prostředí odlišná, přesto se téměř vždy soustřeďuje na několik hlavních okruhů
  - držení těla a gesta
  - oblečení a účes
  - pozdravy a gesta při setkání a loučení
  - chování při jídle
  - chování vůči osobám druhého pohlaví
  - řeč a rozhovor

* V moderní společnosti, kde člověk vystupuje v různých prostředích a rolích, závisí silně na právě zastávané roli: bankovní úředník, lékař, učitel, policista ve službě musí dodržovat pravidla a vzorce chování, které se liší od chování doma nebo mezi přáteli.

V současné době kladou firmy na chování svých zaměstnanců vůči zákazníkům velký důraz a často pro ně pořádají zvláštní kurzy zdvořilosti. Podobně významné jsou dnes i rozdíly etikety v různých zemích a vychází množství příruček, které informují o tom, nač si má návštěvník dávat pozor.

PhDr. Jiří Stanislav Guth-Jarkovský

(vlastním jménem Jiří Guth; 23. ledna 1861, Heřmanův Městec – 8. ledna 1943, Náchod)

- český **spoluzakladatel novodobých olympijských her** - olympijské myšlenky - produkované zdravým duchem ve zdravém těle - bránil celý život jako pedagog, spisovatel, novinář, organizátor tělovýchovného a sportovního hnutí
- vznešené způsoby si Guth-Jarkovský osvojil od svého otce, knížecího úředníka, po studiích sám pracoval jako vychovatel v šlechtické rodině

- vzorem byl pro něho antický princip "kalokagathia" - harmonická vyspělost tělesná i duševní (uznával i Jaroslav Foglar)
- pracoval i jako ceremoniář **prezidenta T. G. Masaryka** (1918), kdy navrhl statut řádu Bílého lva, který dodnes propůjčuje nebo uděluje prezident republiky, zavedl úřadování na zámku v Lánech a vypracoval audienční řád

příloha 3 – Společenská výchova

- ukázky z publikace „ Zdravotní a jiné příručky – čís.5. a 6,
Dr. Jiří St. Guth-Jarkovský: Společenská výchova a její význam - základy společenské výchovy, druhé vydání z roku 1923, nákladem „Studentské kliniky“ v Brně (cena 2,50)

Čistota a pořádek

Čistota a pořádek jsou základními, nezbytnými požadavky slušnosti a týkají se nejdříve vlastního těla, pak úboru a i nejbližšího okolí člověka, pokud na něm závisí.

Člověk špinavý neb i jen nedosti čistý každé slušné společnosti se oškliví a nečistota to jest, která vylučuje na tisíce lidí z tak řečené lepší, to jest slušné společnosti, nikoli chudoba nebo nižší postavení.

Nečistota z práce ruční jest omluvitelna, ale i dělník po práci se umyje a očistí.

Dlouho spáti a v posteli se povalovati nejen že není zdrávo, ale není ani slušno.

Než se počneš strojiti, vykonej potřeby tělesné a pak teprve se umývej, pokud možno denně celý ve vaně a ve vodě studené; alespoň však vedle tváře a rukou i krk, prsa a nohy opláchni. Tvář vždy ve vodě čerstvé. Ruce namydlete až po paže a třete důkladně buď mycím kartáčkem nebo žínkou všemi směry; zvlášť důkladně třete prsty na koncích a kloubech, kde se nečistota nejsnáze usazuje, pak na loktech. Uši vytřete vlhkým ručníkem; mýdlo často se usadí a zůstane-li, tvoří pak špínu.

Nehty čistiti dlužno i několikráte denně, ale nikdy toho nečiňte ve společnosti jiných.

Nelze-li jinak, aspoň jednou v témdni užívejme koupele celého těla.

Zuby čistěte kartáčkem se štětinami dobře zapuštěnými; v nedostatku vodičky na ústa užívejte slané vody, kterou i kloktejte.

Ústa dlužno vypláchnouti po každém jídle, tedy i po snídani. Kdo jsi nucen míti falešný chrup, spláchni a čisti jej po každém jídle. Po každém jídle dlužno také mýti ruce. Arciže i k jídlu samému dlužno přistoupiti s čistýma rukama.

Vlasy učešte hřebenem a přihlaďte kartáčem. Není slušno, nositi vlasy dlouhé, leč by byly velmi pečlivě učesány. Vlas nečesaný a načechraný nesluší nikdy. A nedopouštějte, aby dlouhé vlasy splývaly z pod klobouku na čelo.

Kdo nosíš plnovous, pečlivě ho přistřihuj, aby nepřerůstal, aspoň každý týden. Kdo se holíš, musíš holiti se ne-li denně, tož pokaždé, když jdeš do společnosti; přístroje holící dnes holení značně usnadňují i zlevňují. Kdo se holíš i pod nosem, hol se denně.

Voňavek mládež neužívej, voň čistotou.

K čistotě patří i čisté prádlo, které dnes ovšem je drahé. Střídejme je podle možnosti, aspoň límec a manžety.

Tělo čistíme jen v tiché skromnosti. Jste-li okolnostmi nuceni učiniti tak ve společnosti druhů, dbejte náležitého studu i cudnosti.

Obléknuvše se, podíváme se do zrcadla nikoli z ješitnosti, nýbrž abychom se přesvědčili o čistotě a pořádku svého šatu.

Kartáč dokončí zevní úpravu, k níž náleží ovšem jak čistě vyleštěné boty tak i čistě oprášený klobouk a čistý kapesník.

I za dne dlužno se přesvědčiti, nejsou-li kalhoty zabláceny, kabát zaprášený a boty zamazané. Kalhoty čisté jsou důležitější nežli kalhoty vyžehlené.

Pera neutírejte o vlasy aniž o kabát, mějte k tomu cíli pohotově hadřík anebo kousek papíru.

Mládež má vynikati pořádkem jak v úboru tak ve všech svých věcech, zejména školních.

Pořádek v úboru nevyžaduje tintění aniž honby za okamžitou módou. Nynější doba nepřipouští bohatství v oblecích, ale nestaví se proti pořádku.

Prsteny a šperky mládeži vůbec a mužské zvláště nesluší. Nejlepším jejím skvostem jsou její ctnosti: prostota, čistota, skromnost a milý půvab.

Dokonalý vnitřek vyžaduje i dokonalého, nikoli však nádherného zevnějšku, ale nedomnívej se, že dokonalým zevnějškem zajistíš sobě i dokonalý vnitřek.

Do školy a do práce nosí student šat obnošenější, který byl dříve sváteční. Nesluší v obleku vyhledávati cokoli nápadného nebo nedbalého, ani kravaty nápadného tvaru nebo barvy, četné přívěsky hodinkové, velké jehlice a pod.

Šat tvůj buď souměrný a zejména odpovídej tvým poměrům. Zvláště však dbejte, aby i neviditelné části vašeho oděvu a prádla byly co nejpořádnější a podle možnosti co nejčistší.

Pořádek zachováváme ve škole i doma: psací stůl hleď udržeti v pořádku i čistotě právě tak jako lavici ve škole. Jsou dokonce i akademikové, kteří lavice řežou! Co by ti řekl doma otec, kdybys mu tímže způsobem řezal nábytek?

Boty nemějte sešajdané nebo rozbité; šat spravovaný je lepší nežli roztrhaný.

Pořádek vyžaduje i **dochvilnosti**, o které se říká, že je zdvořilostí králů. Dochvilnými buďte ve vykonávání své povinnosti, v docházce do školy, do úřadů, k jídlu. Dochvilností získáte důvěry, přízně a – svobody. Ke schůzce smluvené dostavujte se včas a buďte včas oblečeni a připraveni, přijde-li pro vás soudruh, s nímž jste smluvili vycházku.

Opoždění se může často státi osudným neb aspoň způsobit vám nepříjemnosti. Dochvilnost je všude korunou pořádku i znakem gentlemana a pořádek je sloupem všech společenských poměrů.

V krámě, na schodech, na tramvaji a j.

Vcházíte-li do krámu nikoli obecně přístupného, vždy pozdravte, smekněte a zůstaňte o hlavě nepokryté, leč by krámský sám měl na hlavě, v krámě bylo zima nebo byl průvan.

V krámě mluvte stručně, určitě a klidně, nevolejte personálu zdálky, nedotýkejte se zboží, pokud jste nebyli vybídnuti, nebo pokud není toho nezbytně potřebí pro výběr, nedávejte si ukazovati předmětů, jichž nemíníte koupiti, nehaňte toho, co se vám nelíbí.

Neobratnému zřízenci nevyčítejte jeho neobratnosti, se zřízenci obchodu nepouštějte se do řečí zbytečných a hovorů soukromých.

Nevybírejte dlouho, nezdržujte, nesmlouvejte urputně a plaťte hotovými. Odcházejíce z krámu pozdravte rovněž.

Na schodech i v domě cizím pozdravte mlčky dámy i neznámé. Dámě a starci, i starším se vyhněte, třeba-li i několik stupňů sejděte. Na schody jde pán před dámou, kdežto ze schodů má přednost dáma. Po schodech choďte klidně, neutíkejte.

Při setkání ve dveřích ustoupíme úctyhodnějším, starším, dámám. Dámě pak dveře přidržíme, aby mohla volně projíti.

V kočáře a v autu první místo je v pravo na sedadle zadním, druhé v levo. Místo vedle šoféra v autu se nepokládá za poslední, může slušeti majiteli auta; sedí-li tento sám u volantu, jeho hosti.

Nesluší, aby dívka seděla mezi dvěma pány v pozadí kočáru neb auta, nebo dokonce pánům na kolenou. Přeplňovati kočár neb auto není slušno.

V tramvaji dlužno předem dbáti tramvajového řádu a pokynů konduktérkových. Ve voze seďte skromně, nenatahujte nohou tak, abyste překáželi jiným a konduktérovi, neroztahujte se, nemluvte a nesmějte se hlasitě a nevtipkujte. Ustupujte si vzájemně a starším dámám, osobám churavým nebo vezoucím břemeno nabídněte svoje místo. Hůl, deštník a nebo slunečník stáhněte k sobě.

Při vstupu neb výstupu netřeba pozdravovati, leč na pozdrav konduktérkův odpověděti pokývnutím hlavy.

K rozjetému vozu neběžte a doň neskákejte, zvláště ne dámy, které pak nestaví se a nesedají na plošině tramvaje.

Táže-li se vás kdo na směr cesty nebo něco podobného, odpovězte rádi a ochotně, nikoli nevrle. Svými balíky a zavazadly hleďte neobtěžovati spolujedoucích.

V rodině a ve škole

Zdvořilost v rodině je závazná. Syn, i dospělý, měj rodiče ve stejné úctě, v jaké je měl, když byl malý. Společnost nesnese ani dítek, ani dětí dospělých, nedbajících náležité úcty vůči rodičům.

V matce ctí syn také ženu a vůči ní je zejména pozorný. Vůči rodičům vůbec buďtež děti úslužné a usnadňujte jim všecku námahu a zmírňujte jejich únavu. Zvláštních ohledů zasluhuje i otec, pokud pracuje doma, vydělávaje chléb pro svoji rodinu.

Úcta vůči učiteli ve škole projevuje se správným chováním společenským. Přicházeti do školy v úboru čistém a včas jest jistě více příkazem slušnosti nežli řádu školního.

Vstoupí-li učitel do učebny, i universitní, žáci mlčky vstanou jemu na pozdrav. Pozdraví-li vstupující profesor, žáci nebo studenti přijmou pozdrav mlčky. Prokazovati učiteli drobné služby společenské není patolízalstvím nebo šplhounstvím, nýbrž slušností. Ani vůči profesoru není třeba ohýbati hřbetu svého, každému slušnému profesoru je to odporno.

Starého bývalého profesora nemusíte pozdravovati z povinnosti, ale učiníte tak ze slušnosti, jako starého známého, byť býval i přísný.

Končíme obecným napomenutím Jana Jitčínského, českého veršovce ze druhé polovice XVI. věku, který praví: „Slušná a chvalitebná jest věc poctivostí vespolek se předcházeti a jednomu každému toho, což komu náleží, udělovati podle důstojenství a povolání jeho, buď jest toho hoden, nebo nehoden, tak aspoň nikomu neublížíš.“

Slovy jinými: zdvořilosti a slušnosti vždycky lépe více nežli méně.

poznámky

Netiketa

- vznikají nové etikety pro nová prostředí, jednou z nich netiketa - pro chování na WEBu
- je to jakási pomyslná sbírka pravidel a zásad, která by se měla dodržovat v internetovém světě
- žáci si přečtou pravidla NETIKETY (ve dvojicích, ve skupině) a označí slova, kterým nerozumí
- společně si nové pojmy vysvětlí, popřípadě význam slov dohledají z různých zdrojů (internet, slovník)

příloha 4 - Netiketa

Netiketa

je jakási pomyslná sbírka pravidel a zásad, která by se měla dodržovat v internetovém světě.

1. Nezapomínejte, že na druhém konci jsou lidé a ne počítač. To, co napíšete do počítače, byste možná dotyčnému nikdy neřekli do očí.
2. Dodržujte obvyklá pravidla slušnosti normálního života. Co je nevhodné v obvyklém životě, je samozřejmě nevhodné i na internetu.
3. Zjistěte si taktně, s kým mluvíte. Internet je přístupný lidem z celého světa, a v každé zemi platí jiná **morálka**. Co je dovolené na americkém **chatu**, nemusí být dovolené na arabském, a to platí o všech podobných skupinách. Politika, náboženství a podobné problémy by proto měly být diskutovány s maximálním **taktem** a v mezích slušnosti.
4. Berte ohled na druhé. Ne každý má tak dobré internetové připojení jako vy. Někteří se připojují z domu přes vytáčené připojení a draze za to platí. Neposílejte, proto zbytečně velké e-mailové zprávy a posíláte-li přílohy, **komprimujte** je. Při posílání velkých obrázků např. na diskusní server využívejte funkci náhledu obrázku.
5. Je vhodné psát s **diakritikou**. Vyvarujete se tak nedorozumění. Nekomolte rodnou řeč. Toto je obzvlášť důležité, protože se jinak dopustíte **faux-pas**. Pokud jste z nějakého důvodu nuceni psát bez diakritiky, snažte se používat správný pravopis. Nebuďte **grobián**, nezveřejňujte nepravdivé, nebo i pravdivé, ale choulostivé informace.
6. Pomáhejte v diskuzích. Pokud má někdo v diskuzi nějaký problém, odpovězte mu, pokud znáte odpověď. Někdo jiný zase pomůže vám. Platí zásada: „Napřed poslouchej, pak piš."
7. Respektujte soukromí jiných. Pokud vám omylem přišla zpráva, která vám nepatří, je vhodné ji smazat a taktně upozornit odesilatele na jeho chybu.
8. Nezneužívejte svou moc či své vědomosti. Pokud jste správce serveru, máte sice přístup k poště ostatních, ale nemusíte ji neustále kontrolovat jenom tak z nudy, a pokud umíte **hackovat**, nemusíte to pořád zkoušet.
9. Odpouštějte ostatním chyby. I vy je děláte. Nevysmívejte se jim a nenadávejte za ně.
10. Nešiřte **hoaxy**. Zahlcují internet. Pokud vám přijde hoax, zdvořile upozorněte jeho odesilatele, že takové jednání je nevhodné.
11. Nerozesílejte **spam** a reklamu.
12. Neporušujte **autorská práva**.

---

morálka - představa správného jednání ve společnosti
chat - je krátká komunikace nebo rozhovor dvou nebo více lidí prostřednictvím komunikační sítě
takt - vybrané společenské chování – šetrnost, ohleduplnost, pozornost, slušnost, útlocit, jemnocit – jemný vztah k jinému člověku
komprimovat - převádět data (soubory, adresáře) do souboru zabírajícího méně místa
diakritika - znaménko, které mění význam písmene – čárka, háček
faux pas ([fó pa]; francouzsky špatný krok) - je označení trapné situace, kdy někdo poruší všeobecně přijímaná (byť třeba nepsaná) pravidla společenského chování či dobrých mravů, obvykle tak, že o tom ani neví, např. když je ve společnosti bezelstně řečeno něco, co mělo zůstat utajeno, nebo nevhodné oblékání dotyčné osoby pro určitou situaci
hoax (anglické slovo označuje podvod, mystifikaci či žert) je nevyžádaná e-mailová nebo IM zpráva, která uživatele varuje před nějakým virem, prosí o pomoc, informuje o nebezpečí, snaží se ho pobavit apod.
- většinou obsahuje i výzvu žádající další rozeslání mezi přátele, příp. na co největší množství dalších adres, proto se někdy označuje také jako **řetězový e-mail**
- zpravidla využívá neinformovanosti, naivity nebo jinak manipuluje s uživatelem
- nabývají několika typických forem:
- **falešný poplach** – původní význam slova hoax, zpráva manipuluje s informacemi a snaží se uživatele přimět hlavně k dalšímu šíření
- **zábavné** - dříve se řetězové dopisy šířily jen klasickou poštou, dnes se přesunuly na internet, využívají uživatelovy touhy být vtipný nebo jeho pověrčivosti a vyhrožují (*Nepřepošleš-li, budeš mít smůlu.)*, naopak poslušnému uživateli slibují všechno možné
- **prosby** – většinou působí na city a prosí příjemce o darování krve, hledání ztracené osoby, případně přímo vylákává peníze, některé z těchto zpráv původně opravdu rozeslali lidé ve svízelné životní situaci, ale hoaxy často přežívají mnohem déle, než měl autor v úmyslu (např. známý hoax s žádostí o krev pro Alexandra Gála šířený v prosinci 2004 více než čtyři roky po jeho smrti)

Kooperativní blok

příklad:

- tento blok je organizován při počtu 24 žáků ve třídě, žáci tedy utvoří 6 skupin o 4 členech - podle schématu AAAA, BBBB, CCCC, DDDD – pod každým písmenem se skrývá označení žáka a daného tématu
- před zahájením práce si každý člen skupiny má možnost vylosovat název království, ke kterému bude zjišťovat požadované informace: žáci ve skupině AAAA se věnují okruhu - hlavní město, jméno a sídlo panovníka, vlajka, státní symboly – každý se však zaměří na své vylosované království

  - A - hlavní město, jméno a sídlo panovníka, vlajka, státní symboly
  - B - významné osobnosti království – umělci, vědci, sportovci
  - C - královská etiketa a zvyklosti země
  - D - typická jídla, způsob stolování, zajímavosti

příloha 5 – Názvy království - Prezentace

- po zpracování dílčích oblastí žáci opouští svou skupinu a začnou se družit podle schématu ABCD
- členové nově ustanovených skupin mají za úkol nejen informace vhodně strukturovat, ale také je porovnat, aby nedocházelo k jejich opakování
- výstupem této aktivity je vytvoření prezentace o království, která bude obsahovat všechna zadaná témata (např. plakát, portfolio, leporelo, elektronicky zpracovaná prezentace)

Království v Evropě (aktuálně k roku 2012)

Belgické království - král Albert II. – hlavní město Brusel

- mezi nejvýznamnějších belgické pochutiny patří hranolky, vafle, čokoládové pralinky, mořské pochoutky a pivo
- je místem karnevalů a pestrých průvodů v historických kostýmech, jejichž kořeny sahají až do středověku
- Waterloo, slavné místo Napoleonovy porážky
- zvykem je večeřet později, třeba v devět hodin: kolem jedenácté začnou nosit první chod a večeře se pomalu táhne, takže si po půlnoci můžete objednat kávu a dezert, večeře končí po jedné hodině ráno, v sedm hodin večer většinou v restauraci nikdo není

Dánské království - královna Markéta II. – hlavní město Kodaň

- z Dánska pocházejí stavebnice LEGO - Legoland
- pohádky pro děti i dospělé psal H. Ch. Andersen
- rádi jezdí na kole, třeba i v obleku s kravatou
- v poledne ve 12 hodin jedí obložený chléb (tzv. smorrebrod), čemuž říkají snídaně, po celé zemi je slyšet šustění papírových obalů, z kterých všichni vytahují své obložené chleby, a to jak ve školce, tak v kanceláři, dokonce i na zámku, ve všední dny jsou tyto obyčejnější (masové kuličky, rajčata, slaný a uzený buřt, okurka, zelený salát, kopr, cibule atd., o víkendu se zvou přátelé na obložený chléb, který si každý složí z nabídkového stolu sám: paštika, studené maso, slanečci, paprika a zeleninová obloha, estetická stránka je přinejmenším stejně důležitá jako obsah, o velkých svátcích se podávají obložené chleby připomínající egyptské pyramidy, na jejichž pojídání existují zvláštní pravidla popsaná v knihách (např. nesmí se rozkládat na jednotlivosti - to je společensky nepřijatelné, vše se musí ukousnout najednou)

Nizozemské království (Holansko) - královna Beatrix- hlavní město Amsterdam

- Nizozemci nemilují rolety, žaluzie ani husté záclony, do oken zato umisťují kaktusy, muškáty či africké fialky, hmoždíře, naleštěné samovary, měděné vázy, dále fajánsové nádobí **Fajáns** (proslavený druh hrnčířských výrobků nažloutlé nebo načervenalé barvy, který je pokryt bílou neprůhlednou glazurou), sádrové panenky, kytice z klasů a slaměnek
- křestních jmen mohou mít Holanďané až pět, libují si však v různých zkratkách, cizinec těžko pozná, že Hany, Hanše, Anek, Janek, Jany, Johan a Any patří ke kalendářní Johanně
- tulipánová země – tulipán je nizozemskou erbovní květinou
- říká se: Je klepnutý větrákem - potvrzují tak tradici větrných mlýnů

Norské království - král Harald V. – hlavní město Oslo

- velmi silný vztah k vlastnímu přírodnímu bohatství
- můžeme zde překonat polární kruh
- v Evropě jsou Norové na druhém místě v rybolovu (po Rusku), turisticky přitažlivé jsou norské fjordy (údolí ledovcového původu zatopená mořem a pronikající hluboko do pevniny)
- svetry s norskými vzory

Španělské království - král Juan Carlos I. – hlavní město Madrid

- výřečnost Španělů je pověstná, mají vždy čas se zastavit, popovídat, popít kafíčko nebo sklenku vína, před obědem vysokou úzkou sklenici piva, proslulá je jejich pohostinnost - pozvání domů je událost, hosté jsou většinou pozváni do restaurací, návštěvy by se měly ohlásit předem - důvodem je nezměrná pohostinnost Španělů, kteří jsou nešťastni z neohlášené návštěvy proto, že ji nemohou podle své tradice řádně uctít, při fiestě, kterou můžeme srovnat s naším posvícením, je zvykem mít připraveny zásoby jídla pro 30 osob, v mnoha rodinách platí zlaté pravidlo přátelství: Přítel mého přítele je i mým přítelem.
- hudba a tanec jsou spojeny se španělským temperamentem, lidové tance (bolero, sarabanda, flamengo)
- spisovatelskou osobností, která významně přesahuje svým dílem hranice Španělska, je M. Cervantes, jeho Don Quijote je symbolem naivního boje za ideály

Švédské království - král Carl XVI. Gustav – hlavní město Stockholm

- na sjednané schůzky je nutné chodit naprosto přesně, přijít i na přátelské setkání o 15 minut později se pokládá za velkou nezdvořilost - disciplinovanost, preciznost a přesnost je ve Švédsku považována za samozřejmost
- oblast na severu Švédska za polárním kruhem je domovem Laponců, je to jedno z posledních míst, kde žijí Laponci původním kočovným stylem života
- při přípitku se pozvedne číše se slovy: "Skal" a každý si s každým si připije, sklenicemi se zásadně neťuká

RAČÍ HODY

Chlebíčky jedí zásadně vidličkou a nožem. Krabi a raci se jí rukama. Srpen (od 8.) jako měsíc račích hodů má ve švédském kalendáři významné místo hned vedle Vánoc a oslav letního slunovratu (Midsommar). Obdobně jako v jiné sváteční dny se pak scházejí rodiny či přátelé, aby si společně pochutnali na obrovských porcích raků uvařených v koprovém láku a aby tuto pochoutku důkladně zapili řádně vychlazenou pálenkou.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska (ANGLIE) - **královna Alžběta II. - hlavní město Londýn**

- je parlamentní monarchií složenou ze čtyř zemí: Anglie, Skotska, Walesu a Severního Irska
- současnou hlavou státu je královna Alžběta II., jež je zároveň hlavou dalších třinácti států Commonwealthu

- lpí na zvycích, soukromí je posvátné, stěžejní zásadou každého Angličana je nevměšování se do soukromí jiného člověka, vlastní soukromí je pečlivě střeženo, což se odráží v následujících pravidlech
- s neznámými lidmi, kteří nebyli pozváni, mluví Angličané pouze na prahu domu, nikdy je nepozvou dál, známí a přátelé přicházejí většinou na pozvání, většinou písemné (až 2 týdny předem, nejčastěji na určitou hodinu)
- po překročení domácího prahu odkládá Angličan s pracovním oblekem i myšlenky na práci – např. při jídle platí nepsané pravidlo: lze mluvit na jakékoli nezávazné téma, ne však o práci, nejvděčnějším tématem je hobby, sport, ušlechtilí koně a psi

- Angličané jsou milovníky psů, za to, že ublížíte psovi, můžete jít i do vězení
- anglické děti jsou často svěřovány do internátních škol, které jim nejen nahrazují rodiče, s nimiž se děti setkávají, nejčastěji o víkendech, ale formují i jejich charakter a do budoucna vytvářejí okruh přátel a známých, Angličané sami tvrdí, že v chování dospělých lze poznat školu, kterou navštěvoval
- Angličané - gentlemani

pracovní list č.8 - Evropská království – práce s mapou

- žáci zjišťují, jaká království se nachází v Evropě i mimo Evropu
- při vypracovávání pracovního listu se zaměří pouze na Evropu

- Království mimo Evropu

Commonwealth Realm - jsou země patřící do *britského společenství národů,* formálně sjednoceny pod vládou britského panovníka (např. Antigua a Barbuda, Austrálie, Bahamy, Barbados, Belize, Grenada, Jamajka, Kanada, Nový Zéland, Papua – Nová Guinea, Svatý Kryštof a Nevis, Svatý Vincent a Grenadiny, Šalamounovy ostrovy, Tuvalu)

Asie (Bahrajn, Bhútán, Kambodža, Jordánsko, Saúdská Arábie, Thajsko)

- Thajsko (na Vánoce roku 2004 bylo západní pobřeží Thajska podobně jako okolní státy zasaženo ničivou vlnou tsunami)
- Kambodža (novým panovníkem byl 14. října 2004 vybrán (v Kambodži není trůn automaticky dědičný) Sihanukův mladší syn Norodom Sihamoni, který mimo jiné hovoří plynně česky, neboť dlouhá léta studoval v Praze a žil třináct let v Československu)

Afrika (Lesotho, Maroko, Svazijsko)

- Maroko (mátový čaj je každodenním nápojem místních obyvatel, je daleko oblíbenější a tradičnější než káva)

Oceánie

- Tonga (tongánský panovník je zřejmě nejtěžším monarchou světa, váží 160 kg)

Evropská království

Zjisti, jaká království se nachází v Evropě, vyznač je na mapě a zapiš jejich hlavní města.

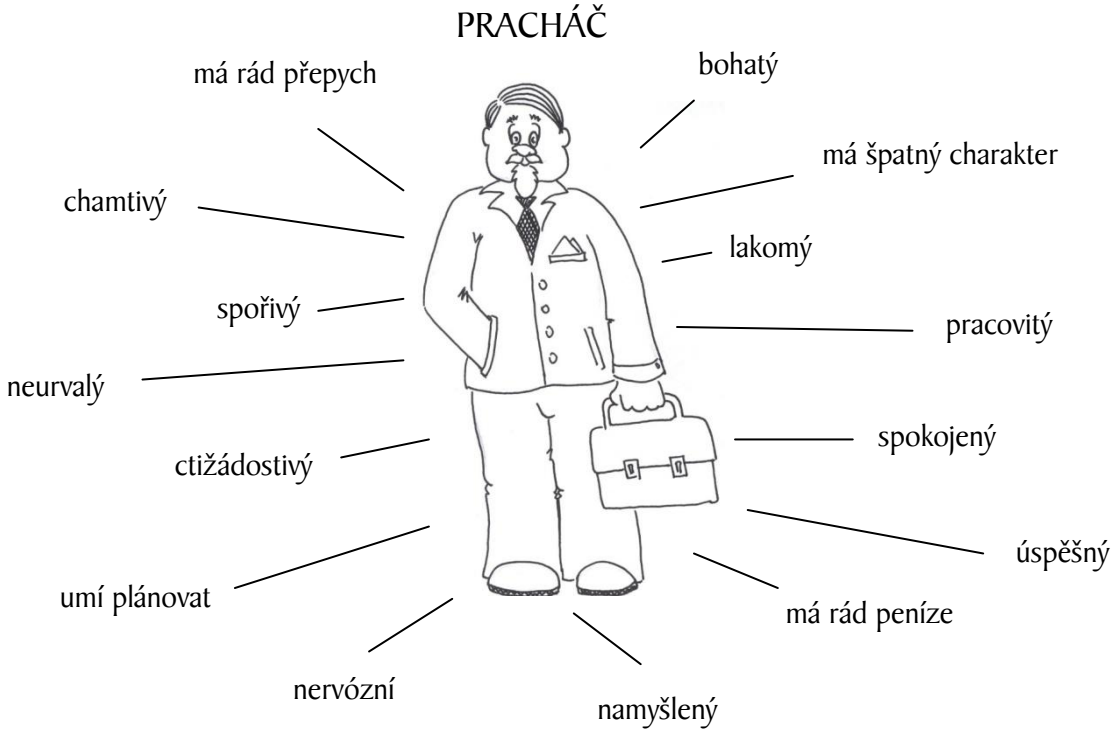
království	hlavní město
Belgické království	Brusel
Dánské království	Kodaň
Nizozemské království (Holandsko)	Amsterdam
Norské království	Oslo
Švédské království	Stockholm
Španělské království	Madrid
Spojené království Velké Británie a Severního Irska (Anglie)	Londýn

V. Jaký je „takový pracháč“?	
klíčové pojmy	pantomima - gesto, mimika; spropitné, předsudek, elegance, charakter
odkaz v textu - komentář	název textu
pracovní list, příloha	
metody a formy práce	myšlenková mapa, OSV, VV

- malujeme „pracháče“ podle svých představ
  - k práci využijeme větší formát, postavu malujeme v životní velikosti

- k „pracháči“ vytváříme myšlenkovou mapu
  - postavě přisuzujeme lidské vlastnosti
  - kladné a záporné vlastnosti barevně odlišíme

- pantomima
  - za pomoci gest, výrazu ve tváři a pohybu se žáci snaží předvést „pracháče“ v různých situacích (za volantem - rychlá jízda vozem, gesta na osobního řidiče, chování v restauraci – luskání prsty, nadřazený výraz ve tváři, vysoké spropitné: částka dobrovolně přidaná k ceně za službu, chůze – elegance, úroveň)

poznámka:
- je zajímavé sledovat, jakému pohlaví žáci nálepku „pracháč“ přisuzují častěji
- jaké vlastnosti – kladné či záporné – u „pracháče“ převažují
- je vhodné žákům před následujícím blokem vysvětlit pojem **předsudek**

***** Předsudek je neuvědomělý hodnotící postoj nebo úsudek, který není založen na soudném mínění ani na zkušenosti. Předsudky mohou být pozitivní, ale daleko častěji negativní: vůči určitým osobám, lidským skupinám, rasám, kulturním a společenským institucím (vzhled – věk, handicap, nadváha, barva pleti; společenské postavení aj.)

VI. Ovlivňují peníze naše chování?	
klíčové pojmy	zisk, úplatek, nadřazenost, zneužití, úcta, respekt
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	
metody a formy práce	debata

metoda DEBATA

- téma debaty žákům předložíme prostřednictvím kladně formulovaného výroku
  „Souhlasím s tím, že peníze ovlivňují naše chování.“
- vedení debaty přizpůsobíme věku a sociální zralosti žáků
- poskytneme žákům dostatečný čas na přípravu (i několik dní předem)
- moderátorem je učitel, má tak příležitost ovlivňovat průběh debaty - upozorní na skutečnost, že peníze mohou ovlivnit naše chování nejen v negativním (zneužití moci, úplatky), ale i pozitivním (finanční dar potřebným, sponzorství) slova smyslu
- žákům předložíme kladné výroky – „Souhlasím s tím, že….“

např. Bohatí lidé jsou namyšlení.

Čím mají lidé více peněz, tím více dávají najevo svou nadřazenost.

Majetní lidé projevují menší úctu a respekt k autoritám.

Majetní lidé často zbytečně plýtvají penězi za věci, které nepotřebují.

Za účelem vyšších zisků se majetní lidé chovaní neeticky – neplatí daně, dávají úplatky.

VII. Kolotoč peněz	
klíčové pojmy	tok peněz - závislosti
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	
metody a formy práce	brainstorming, kolotoč

metoda BRAINSTORMING

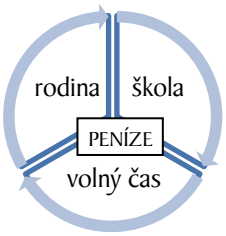
- téma PENÍZE, žáci si obohatí slovní zásobu, kterou využití při metodě KOLOTOČ
- zkáza lidstva, pomoc, moc, žádný význam, neštěstí, válka, svoboda, cestování, neštěstí, závist, boj, hospodaření, závislost, investice, zbytečné nakupování, komerce, reklama, arogance, pokora, rozmařilost, respekt, komplex, strach, anonymita, okázalost, snobismus, šarm, charizma, klid, pohoda

metoda KOLOTOČ

- žáci postupně vpisují pojmy ke zvolenému okruhu vše, co je napadne v souvislosti s tématem PENÍZE

např.

rodina - kapesné, vybavení bytu, energie, oblečení, jízdné, výlet, dárky
škola - jídlo, kroužky, škola v přírodě, učebnice, pomůcky, lyžařský výcvikový kurz, soukromá škola, světlo a teplo ve třídě, studijní pobyt v zahraničí
volný čas - hudební nástroj, drahý koníček, aquapark, vstupné, let letadlem, sportovní vybavení, restaurace

- následně hledají mezi jednotlivými okruhy souvislosti, vazby spojují je šipkami, vytváří kolotoč pojmů, k jednotlivým vazbám žáci použijí různé barvy

  např. jídlo - stravování ve školní jídelně - restaurace
  dárek - pouzdro - sportovní vybavení
  jízda autem – autobus – let letadlem

- vyjadřují se v pojmech, v symbolech nebo celých větách, nemusí se zabývat stylistickou nebo gramatickou správností, kromě analýzy tématu mapují také svůj myšlenkový proces (tzn., že v jejich textu se může objevit i myšlenka, kterou vystihují např. své potíže s koncentrací nebo poukazují na nepřiměřený hluk v místnosti)

VIII. Životní hodnoty	
klíčové pojmy	životní hodnoty, žebříček hodnot
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	č.9 - Dotazník, příloha 6 – Hodnoty určené k dražbě příloha 7 – Žebříček hodnot
metody a formy práce	dotazník, dražba

- žáci jsou osobnostmi, mají již svůj žebříček životních hodnot, kterými se řídí při svém rozhodování
- jaké životní hodnoty zaujímají na jejich žebříčku přední místa, jak rozumí pojmu **životní hodnota**, zjistíme pomocí dotazníku, který je přizpůsoben věku žáků

metoda DOTAZNÍK

- s žáky si pojem vysvětlíme - životní hodnoty jsou věci, které jsou pro nás důležité, kterých si ve svém životě nejvíce ceníme (láska, zdraví, přátelství, rodina, domov, vzdělání, peníze, majetek, zábava, víra, štěstí, koníčky)
- při sestavování žebříčku životních hodnot nenabízíme žákům žádnou škálu vhodných termínů, aby mohli volit zcela libovolně i jejich pořadí

poznámka viz průzkum – s odkazem na zdroj
- většina žáků celý žebříček nezaplní, dochází k odchylkám nejen v pořadí, ale i v samotné škále životních hodnot
- životní hodnoty z pohledu žáků jsou rodina, zdraví, láska, štěstí, peníze, vzdělání a přátelství s odůvodněním, že je každý zná a zažívá, všude se o nich hovoří (doma, ve škole, v médiích), a tak by měly být důležité pro každého
- žáci vnímají jako nejdůležitější hodnotu ve svém životě rodinu a zdraví - rodina je pro žáky společenstvím, které jim přináší lásku a přátelství, pochopení, bezpečí, pomoc, radu, štěstí

př.
Rodinu dávám na první místo, protože v ní jsou schované všechny důležité životní hodnoty – láska, pohoda, klid, doma, štěstí, peníze.
Rodina je nejdůležitější, protože mě vychovali.
Nejdůležitější je pro mě rodina, na tu nedám dopustit, bez nich bych nic nedokázal.
V rodině jsem šťastný, kdyby se jim nebo mně něco stalo, bylo by to špatné.
Nejdůležitější jsou věci kolem rodiny, záleží mi na tom, mám je rád.
Na první místo jsem dal rodinu, protože mi pomáhají a povzbuzují"

Zdraví je pro mě hodně důležité, kdybych byl nemocný, nic bych nemohl.
Zdraví i rodina jsou nastejno, obě mají stejnou váhu. Bez těchto hodnot nemůžu být.
Zdraví je až za rodinou, protože pro záchranu člena rodiny je člověk schopný obětovat i své zdraví."

- respondentka 9. třídy:

Žebříček životních hodnot se stal jakýmsi obrazem jejich osobnosti.

„Mým cílem je prožít život s pocitem, že jsem dokázala všechno, co jsem chtěla."

pracovní list č. 9 - Dotazník

1. Co je to „životní hodnota"?
2. Uveď 10 svých životních hodnot a napiš je. Svou volbu zdůvodni.

motivace

- úvaha s názvem „Bohatství je, když…" nám může posloužit jako motivace k danému tématu
- téma lze použít i v rámci slohové výchovy

Bohatství je, když …(úvaha o životních hodnotách)

Často si kladu otázku, co je to vlastně bohatství. Pro někoho může být pouze záležitostí peněz a majetku. Ale je to opravdové bohatství, které nás může udělat šťastnými? Když je někdo bohatý, může si koupit, co chce, od lidí až po majetek. Jenže je takový člověk opravdu spokojený? Jak může takový člověk vědět, že má opravdové přátele, kteří nejdou jen po penězích? Peníze jsou sice potřeba, ale nekoupíš si za ně ty nejdůležitější a nejcennější věci: lásku, štěstí, zdraví.

Proto si myslím, že největší bohatství je v životních hodnotách a zkušenostech, vzpomínkách. Když se člověk přestane zabývat pouze materiálními věcmi, otevře oči, podívá se okolo sebe, zjistí, že se žene za něčím, co nenaplní jeho život. Proto by měl začít hledat své hodnoty, jenomže to by musel nejprve najít sám sebe, přestat se hnát za iluzemi, zpomalit a zapřemýšlet se. Bohužel, v tomto uspěchaném světě je to skoro nemožné. Ovšem, když člověk najde sám sebe, najde své chyby, své nedostatky a přednosti a dokáže je přijmout, najde i přátele, kteří ho budou mít rádi pro to, jaký je.

Co jsou vlastně ty životní hodnoty a zkušenosti? Životní hodnoty a zkušenosti se u každého člověka postupem času vyvíjejí. Dokud jsme děti, tak je přijímáme od svých rodičů. V období dospívání si začínáme uvědomovat vlastní identitu a začínáme hledat vlastní hodnoty, které často v dospělosti přehodnotíme. Naše životní hodnoty vytváříme podle vzoru vrstevníků, idolů. Proto ne vždy najdeme ty správné a potom se náš život vyvíjí jinak, než jsme si představovali a mysleli.

Bohatství je v každém z nás, je to každá dobrá vlastnost, každý dobrý skutek, každá chyba, kterou si uvědomíme, kterou se snažíme napravit. Bohatství je také to, když dokážeme odpustit člověku, který nám ublížil. Vždyť nikdo není dokonalý. Dokud bude jeden na druhém člověku hledat chyby, věčně bude nespokojený a nenajde to, co je pro něj důležité. Každý člověk by se měl poučit nejen ze svých chyb, ale i z chyb druhých.

Často lidé jdou za špatným cílem, řídí se něčím, co je pro ně nejjednodušší cesta, která bohužel většinou klame, člověk pak přichází o své hodnoty, o část ze svého bohatství. A proto člověk přehodnocuje své životní názory a snaží se hledat, kde je pravda. Hodně ho ovlivňují sdělovací prostředky, projevy významných osobností. Mnoho otázek, které se nám honí hlavou, lze zodpovědět, když se zadíváme do vlastního nitra, kde najdeme chyby, které jsme udělali a napravíme je.

Myslím si, že bohatství je, když člověk najde sám sebe, opravdové přátele, prožije plnohodnotný život, bude mít hezké vzpomínky na něj a po své smrti zůstane nadále žít v srdcích lidí.

metoda DRAŽBA

- u této metody zvážíme, jakým způsobem dojde k rozdělení financí určených k dražbě
  např. práce ve škole v posledním týdnu – dochvilnost, plnění domácích úkolů, dodržování školního řádu – přezouvání, pozdrav, vhodné oblečení, dodržování pravidel třídy – plnění služby, zacházení s mobilními telefony – můžeme zvolit bodovací systém

příloha 6 – Hodnoty určené k dražbě

oblíbenost u učitelů	dobré známky
oblíbenost u spolužáků	pohoda ve třídě
vedoucí postavení ve třídě	špičkový mobil
značkové oblečení	moderní škola
moderní škola	automat na cukrovinky a nápoje
pohodlné vybavení ve škole	dobrý ředitel školy

příloha 7 – Žebříček hodnot

- žebříček hodnot – rozstříháme na jednotlivé kartičky
- žáci řadí kartičky dle svých priorit, pokud chtějí, mohou žebříčky porovnat s ostatními

  - rodinná pohoda, být FIT, hezké oblečení, dobří spolužáci, zajímavé koníčky, pěkný pokoj, spravedliví učitelé, vysoké kapesné, špatné známky, zdravé sebevědomí

IX. Anketa	
klíčové pojmy	anketa, interwiev, průzkum veřejného mínění, respondent
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	č.10 - Anketa
metody a formy práce	anketa

Anketa (z franc. a*nkét* - průzkum, šetření) je nesystematický průzkum názorů dotazem u obvykle malé skupiny respondentů, kteří nesplňují statistická kritéria.

- význam ankety může být zejména v zajímavosti odpovědí, které jsou proto obvykle zveřejňovány v plném znění a umožňují kvalitativní zkoumání, vyjadřuje pouze názory dotázaných, které nelze zobecňovat, neboť výběr respondentů není reprezentativní – respondenty jsou buď známé osobnosti nebo odborníci, které autor ankety sám vybral, lidé, kteří se sami přihlásili (bloggeři, dopisy redakci apod.), anebo lidé, kteří se náhodou vyskytli na nějakém místě a redaktor jim položil anketní otázky
- naproti tomu odborně prováděné průzkumy mínění veřejnosti nebo nějaké skupiny, které lze kvantitativně (statisticky) zpracovávat a zobecňovat, vyžadují daleko větší počet respondentů (stovky až tisíce) a pečlivý výběr tak, aby soubor respondentů vykazoval podobné charakteristiky (například věk, pohlaví, vzdělání, postavení apod.) jako celek zkoumané skupiny

- Čtenářské ankety

Rozličné ankety často pořádají pravidelně i náhodně také různá populární média (noviny, časopisy, rozhlasové a televizní stanice, internetové servery apod.). Mezi nejznámější čtenářské ankety časopisu *Mladý svět* kdysi patřil např. Zlatý slavík - dnes přetvořena na anketu Český slavík, diváckou anketou je i cena Týtý, mezi známé novinářské ankety patří i Sportovec roku (Atlet roku, Zlatá hokejka, Zlatý míč České republiky, Král bílé stopy, Zlatý kanár, Král cyklistiky atd.)

- Průzkum veřejného mínění, interview

Interview

- je metodicky vedený rozhovor s cílem získat potřebné informace, používaný především v žurnalistice
- od rozhovoru se liší především tím, že novinář je jednoznačně v roli tazatele a iniciuje interview, určuje témata, otázky, okruhy atd.
- při reprodukci se pak snaží zachytit nejen slova dotyčné osoby, ale také atmosféru, typické charakteristiky osobnosti a smysl jejích výpovědí, nemusí naopak otrocky přepisovat vše, co člověk řekne
- pro dodatečné potvrzení interview se mohou dohodnout na autorizaci

Průzkum veřejného mínění

- je druh sociologického výzkumu, jehož cílem je zjistit rozložení určitých názorů v populaci či konkrétní části společnosti
- provádí ho zejména specializované agentury (v Česku např. STEM nebo SC&C, z vědeckých ústavů zabývajících se tímto výzkumem např. Centrum pro výzkum veřejného mínění) většinou pro média, politiky nebo větší firmy, kteří jeho výsledků hojně využívají
- používá se také k účelům čistě vědeckým.
- provádí se tím způsobem, že vyškolený pracovník agentury (tzv. tazatel) předloží vybraným lidem (tzv. respondentům) otázku a nabídne možnosti odpovědi (většinou jsou to: *ano - spíše ano - ne - spíše ne - nevím*)
- spolehlivost průzkumu závisí na výběru respondentů, to je buď zcela náhodně (někdy i zastavováním lidí na ulici - tzv. bleskový průzkum), nebo tak, aby rozložení některých vlastností respondentů (např. věk, vzdělání, náboženství, bydliště apod.) v jejich počtu odpovídalo rozložení těchto vlastností v populaci
- respondentů obvykle bývá kolem tisíce, u bleskových průzkumů, které jsou méně spolehlivé, i kolem tří set

Anketní list

- žáci mají za úkol vytvořit anketní list pro spolužáky (učitele) na téma: peníze, výhra peněz, ztráta peněz aj.
př. anketních otázek:
Jaký máte pocit, když ztratíte větší obnos peněz? Co je podle Vám důležitější než peníze?
K čemu podle Vás slouží peníze? Umíte si představit svůj život bez peněz?...atd.
- vyhodnocení ankety žáci vytvoří sami, závěr ankety prezentují celé třídě (na nástěnce)

Anketa ve škole

- oslovování na chodbě ve škole, téma: Co bys (byste) dělal, kdybys (kdybyste) vyhrál(a) milion?

pracovní list č. 10 - Anketa

„Co bys udělal(a), kdybys vyhrál(a) milion?

- žáci napíší anonymně svá přání, vyjádření, představy
- učitel následně čte jednotlivé texty, žáci se snaží společně uhodnout, o koho se jedná

✍ poznámky

X. Historie platebních prostředků	
klíčové pojmy	historie, numismatika, platidlo, Prométheus
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	č.11 – Historie platebních prostředků
metody a formy práce	diskuze

Numismatika (z lat. *nummus* = peníz, mince)
- je historická věda, která se zabývá platebními prostředky (mincemi, bankovkami, státovkami, směnkami, šeky, cennými papíry, nouzovými platidly, poukázkami, žetony a předmincovními typy platidel) a jejich historickou úlohou
- v užším slova smyslu je to historická věda, která se zabývá pouze kovovými penězi, mincemi, v souvislosti s hospodářskými a sociálními jevy osvětluje dějinný vývoj a dějinný úkol peněz

Platidla na českém území
- před vznikem prvních mincí fungoval výměnný obchod
- platilo se železnými pruty, dobytkem nebo plátěnými šátky

Velká Morava
- nebyla nalezena žádná velkomoravská mince - zřejmě neexistovala
- zato se používaly v polovině 10. století **plátěné síťované šátečky** (odtud plátno - platit), neměly žádnou užitkovou hodnotu, svědectví o nich nalézáme ve zprávě Ibrahíma ibn Jákúba, člena španělského poselstva do německých a slovanských zemí v letech 965–966, z tohoto zdroje se dovídáme i tehdejší hodnotu šátečku

1 šáteček ~ 1/10 dináru (kirátu) ~ cca 76g železa ~ 0,15g stříbra

„Za 1 kirát možno pořídit 10 slepic nebo tolik pšenice, že vystačí člověku na měsíc, a za tutéž cenu tolik ječmene, kolik vystačí jezdci na 40 dní".

Hodnotnější věci (např. pozemky) se kupovaly za **hřivny**. Vzhledem ke kulturním stykům s Byzancí lze u slovanské sekerovité hřivny soudit na souvislost s **byzantskou librou**, jejíž hodnota činila 327g železa. Našlo se dobové závaží s osmi vyraženými kolečky o hmotnosti 41g, tj. 1/8 byzantské libry.

Prvními mincemi na našem území byly keltské zlaté mince ražené ve 2. – 1. století př. n. l.
Později v 1. – 5. století n. l. k nám též pronikaly římské mince. S příchodem Slovanů na naše území v 5. – 6. století n. l. se zde objevují byzantské mince. Ty se používají společně s franskými a severoitalskými denáry také v 1. státním útvaru západních Slovanů – Velké Moravě (833 – 907 n.l.).

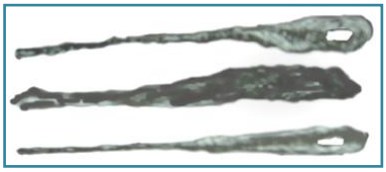
Vzhledem k nedostatku, resp. absenci stříbrných či zlatých dolů na území tohoto útvaru se zde nerazí vlastní mince. Ale krom výše zmíněných mincí se ve směně používaly jako drobné platidlo tzv. **velkomoravské hřivny**. Jedná se o surové železo v podobě železných prutů zhruba ve tvaru seker či motyk (ovšem nevhodné k jinému použití), s otvorem na provlečení provazu. Samozřejmě, aby se toto dalo použít, existoval zde poměr zlata ku železu, u kterého záleželo na váze (1 kus vážil cca 760g). Většina obchodu se uskutečňovala jako naturální směnný obchod nebo se vyžívaly mince z drahých kovů pocházející ze západní Evropy a Byzance.

byzantské zlaté mince – Solidy

západoevropské stříbrné denáry franské

velkomoravská hřivna

- **Tributus pacis** – poplatek za mír

- Svatý Václav si nepřál, aby jeho země byla vypleněna a vydrancována saskými a bavorskými vojsky a raději se před jejich nájezdy podrobil (roku 929)
- výsledkem jednání bylo podepsání mírové smlouvy – podmínkou však byla platba (podle Palackého) každoroční dávky ve výši 500 hřiven stříbra a 120 volů

---

statéry

- prvním platidlem, které na našem území známe, jsou **duhovky**
- jde o keltské zlaté mince (statéry) a duhovky jim kdysi začali říkat lidé, kteří je občas nalézali na polích po prudkém dešti, který tyto mince omyl a ty se potom třpytily ve slunci
- lidé tyto zlaté mince spojovali s duhou a domnívali se, že padají právě z ní

denáry

- platilo se jimi asi od poloviny 10. století do 13. století
- rozdělujeme dva druhy: české a moravské denáry, byly na nich křesťanské motivy
- hodnota - 1 denár = deset slepic nebo ječmen pro koně na 40 dní

brakteáty

- vydávány Přemyslem Otakarem I. a Přemyslem Otakarem II.
- dělíme je na české (asi 1210 - 1300) a moravské brakteáty (asi 1250 - 1300)
- nebyly rovné, ale zvlněné (proto též nazývány **plecháče**), nedaly se skládat do hromádek, nápisy se rozmazávaly a důsledkem toho bylo jejich stažení z oběhu
- hodnota - 2 až 4 plecháče = kus sýra, 12 plecháčů = jehně, 120 plecháčů = pytel žita v době hladu

groše

- raženy v Kutné Hoře, která byla v době objevení stříbrných nalezišť téměř stejně velká jako Praha
- ovládly střední Evropu, platily od roku 1300 do konce 16. století, ale v oběhu zůstaly ještě pár dalších století jako drobné
- groš se dělil na 12 haléřů neboli **parvů**
- hodnota ve 14. století - 2 haléře = jedno vejce, 1 groš = kus másla nebo sýra, 3 groše = sekera, 22 až 55 grošů = kráva
- hodnota v 15. století - 1 groš = slepice, 1 groš = 18 cihel, 24 až 40 grošů = kráva, 12 grošů = kůň
- hodnota v 16. století - 1 groš = uzda, 3 groše = hrábě, 5 grošů = kopa vajec

krejcary

- platily od vzniku habsburské monarchie roku 1526
- souběžně s nimi se používaly také **bankocetle**, první papírové peníze zavedené na českém území

koruny

- korunová měna byla vyhlášena 11. srpna 1892, staré zlatkové peníze však dlouho zůstávaly v oběhu, korunové bankovky přišly do oběhu až 1900
- koruna byla rozdělena na 100 haléřů (halířů), z přepočítacího poměru 2:1 (10 korun představovala 5zlatková bankovka) vzniklo dodnes známé lidové označení „pětka“ pro desetikorunu
- po rozpadu Rakouska - Uherska byla převzata korunová měna pouze jednou nástupnickou zemí – Československou republikou, první bankovky byly vydány již v roce 1919, ale první mince (20h a 50h) byly raženy s letopočtem 1921 (existují i zkušební ražby se starším letopočtem) a dány do oběhu až v roce 1922

poznámky

pracovní list č.11 – Historie platebních prostředků

Groš se dělil na 12 haléřů. Kopa vajec (60 kusů) stála 5 grošů. Kolik stálo **1 vejce? - 1 haléř**

denní mzda ševce - 3 groše
Za kolik dní si švec vydělal na jednoho koně a krávu? - **24 dní**

1 groš	- kus másla nebo sýra, 8 cihel, uzda
2 groše	- kolo k vozu
3 groše	- sekera, hrábě, slepice
10 grošů	- sud piva
32 grošů	- kůň
40 grošů	- kráva

Statkář měl ve stodole 12 vozů. Kola na vozech byla poškozená, musel tedy zakoupit nová. Kolik musel prodat slepic, aby opravu zaplatil? - **32 slepic**

Statkář prodal koně. Z toho, co za koně utržil, koupil sud piva a zaplatil tesaři za opravu střechy. Kolik dní tesař na opravě střechy pracoval, jestliže statkáři nezbyly žádné peníze? (denní mzda tesaře – 3 groše) – **7 dní, 1 groš mu zbyl**

roční mzda děvečky - 2 kopy a 40 grošů
Děvečka pracující u statkáře by si ráda za roční plat pořídila věno. Jaké věci si může zakoupit, když ji živobytí na jeden měsíc stojí 6 grošů? **(160 – (12x6)) = 160 – 72 = 88gr**

Panna x orel - Prométheus

- házení mincí, rychlé řešení situace – mám x nemám, výběr z jedné z osob či možností např. fotbalová utkání

Prométheus, potomek božského rodu Titánů, vytvořil z hlíny sochu prvního člověka. Ostatní bohové mu vdechli život a doposud nehybné nohy začaly chodit a člověk počal myslet. Zeus, vládce bohů, však nebyl spokojen s tím, že Prométheus nenaučil lidi ctít bohy. Vzal jim proto oheň. Ale Prométheus jim ho opět daroval. Zeus proto vytvořil krásnou Pandoru a poslal ji se schránkou nemocí k bratru Prométhea na zem. Z otevřené krabičky vylétly nemoci a bída. Prométhea nechal Zeus přikovat k vysoké skále v pohoří Kavkazu. Orel mu každý den trhal z těla játra a živil se jimi. Přes noc mu játra znovu dorůstala, a tak se to všechno pořád opakovalo. Po staletích ho spatřil Hérakles, syn Dia, střelou z luku orla zabil a rozdrtil jeho okovy. Aby však usmířil Dia, musel Prométheus nosit železný prsten s kouskem kamene z kavkazské skály. Od těch dob nosí lidé prsteny s kamenem na památku Prométheova hrdinského činu.

metoda DISKUZE

- téma: **Současná měna versus EURO**

- změna měny v ČR byla plánovaná na rok 2014 – stát ale nedodržuje pravidla o rozpočtové kázni a překračuje rozpočet (Maastrichtská dohoda – 7. února 1992 v Maastrichtu v Nizozemí – dosažení 3,5% hrubého domácího produktu – to co se prodá, otočí), stát utrácí víc, než vydělá – zadlužuje stát půjčkami od banky, obyvatel, jiných stát, i jiné státy mají problémy s dodržování pravidel – př. Řecko, Itálie, Portugalsko, Španělsko
- státům, které již užívají Eura, se říká „eurozóna" – ta je pod přísnou kontrolou EU banky a ta spadá pod kontrolu Mezinárodního měnového fondu MMF (od 5. července 2011 ředitelka Christine Lagardeová z Francie)

- zjišťujeme, jaký názor mají žáci na změnu měny (Anglie se své měny nehodlá vzdát- symbol království)
- zda-li mají žáci přehled o tom, co je to EU
- diskutujeme o výhodách a nevýhodách Euro (zdražení)

- sledujeme diskuzi a na závěr se žáků ptáme, jak jsme si v ní vedli

Zdůvodňujeme svá tvrzení?
Naslouchám si navzájem?
Dokážeme se držet tématu?
Umíme uvádět příklady a protipříklady?
Dokážeme stavět na myšlenkách ostatních?

XI. Hra	
klíčové pojmy	mince, smyslová ustrojí, hra a její pravidla
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	
metody a formy práce	didaktická hra

hmat - se zavázanýma očima odhadnout celkovou hodnotu hromádky mincí
- se zavázanýma očima vytvořit hromádku mincí s konkrétní částkou

sluch - počítání sluchem se zavázaným očima
- učitel hází 5-ti a 10-ti korunové mince do hrníčku
- ve chvíli, kdy řekne STOP, se žáci pokusí uhodnout částku, která byla do hrníčku vhozena

- **hrajeme stolní hry**: Dostihy, Monopoly – HASBRO monopoly banka, Cashflow aj.

XII. Naše měna	
klíčové pojmy	peníze, ČNB, hodnota peněz, padělání,
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	
metody a formy práce	pracovní činnosti, výtvarná výchova, diskuze

Žáci mají za úkol zjistit:
- kdo spravuje peníze v našem státě
- kdo rozhoduje o jejich vzhledu
- jaká platidla jsou v ČR v současnosti v oběhu a jak vypadají
- co učinit s padělkem
- co dělat v případě, když bankovku neúmyslně poškodíme
- kde zjistíme informace o ukončení platnosti bankovek, mincí

metoda DISKUZE
- téma „Naše měna“
- hovoříme s žáky o tom, zda-li se peníze dají něčím nahradit, jaké by to bylo, kdyby peníze neexistovaly
- v případě, že by měli možnost sjednat si schůzku s ředitelem České národní banky, jaké by měli dotazy

---

V souladu se zákonem má **Česká národní banka** výhradní právo vydávat do oběhu bankovky a mince, včetně mincí pamětních, a řídit peněžní oběh. ČNB dbá o plynulý a hospodárný peněžní oběh. Prostřednictvím svých sedmi poboček spravuje zásoby bankovek a mincí, stahuje z oběhu a ničí opotřebované bankovky a mince a vyměňuje poškozené peníze za nové. Zajišťuje uměleckou a technickou přípravu platidel, jejich výrobu a dodávky. Podílí se na přípravě právní a technické ochrany platidel proti padělání a na jejich realizaci. Zkoumá platnost platidel a eviduje padělané a pozměněné bankovky a mince zadržené na území České republiky.

Poškozená platidla

- **pomačkaná bankovka** spadá do skupiny "bankovky opotřebené oběhem"

- fyzická osoba (s výjimkou směnárníka) takovou bankovku vrací zpět do oběhu
- právnická osoba a směnárník takovou bankovku nevrací zpět do oběhu a předává ji ČNB

- bankovka, které **chybí část** nebo části okraje se také považuje za celou bankovku (i s jedním chybějícím nebo více růžky) - tato bankovka se považuje za bankovku opotřebovanou oběhem

- fyzická i právnická osoba takovouto bankovku přijímá a vrací zpět do oběhu
- instituce provádějící pokladní operace takovou bankovku přijímá a nevrací zpět do oběhu

- **bankovka se skládá nejvýše ze 2 částí**, které nepochybně patří k sobě , nebo je celistvá a celková plocha takové bankovky je větší než 50 %

aktivita - motivace

Česká národní banka vyhlásila výběrové řízení na novou měnu!

- v rámci výtvarné výchovy a pracovních činností mají žáci příležitost vytvořit návrhy nové měny
- formát, barva, materiál, symboly

XIII. Třídní projekt - Firma	
klíčové pojmy	firma, společnost
odkaz v textu - komentář	
pracovní list, příloha	
metody a formy práce	kooperativní blok - projekt

- buď jednotlivec či skupiny, žáci mají za úkol promyslet, jakou firmu by založili, zhodnotili své přednosti, co je zajímá, v čem by mohli být dobří, jaké produkty či služby na trhu chybí
- doporučíme konzultaci s odborníky, podnikateli

Kooperativní blok - projekt

1. podnikatelský záměr - název firmy - „CO“
2. založení firmy - např. firma s.r.o.
   - notář
   - živnostenský úřad
   - založení bankovního účtu
   - zápis do obchodního rejstříku
3. lidé ve firmě - „KDO“
4. fungování firmy - „JAK“

- výstupem je prezentace firmy, uvedení se na trh, reklama
- diskuze s podnikateli, odborná oponentura

poznámky